WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ

Nr. 6.

T. IX. R. 1932.

3. Wojskowe wiadomości bibljograficzne.

ORGANIZACJA WOJSKA.

Gliederung und Standorte des Reichsheeres und der Reichsmarine. Nach dem Stande v. Herbst 1932. Str. 3,69. — C. B. W. sygn. 37. 352/II.

Wydawnictwo to przeznaczone jest nie tylko dla celów wojskowych ale i ogólnej administracji państwowej, a nawet dla szerszych sfer utrzymujących łączność z wojskiem. Podaje ono zestawienie wszystkich władz, dowództw, jednostek wojskowych, na lądzie i w marynarce, zakładów i szkół z ich oryginalnemi nazwami i miejscami postoju. Przejrzysty układ ułatwia korzystanie.

GERTSCH, *Obst. Div. — Für die Maschinengewehr—Armee. Bern, 1932. Str. 65. — C. B. W. sygn. 39.859/II.*

Autor, gorliwy wyznawca wyjątkowego znaczenia karabinów maszynowych dla działań wojennych, stara się w tej pracy wykazać zarówno wyższość tej broni nad inne, jak potrzebę ograniczenia artylerji i wojsk inżynieryjnych, jak wreszcie konieczność więcej niż trzykrotnego podwyższenia uposażenia wojska szwajcarskiego w karabiny maszynowe. Autor, widzący w karabinach maszynowych roztrzygający czynnik w działaniach obronnych i zaczepnych, i pragnący ograniczyć na korzyść tej broni wszystkie inne bronie — spotkał się z wielką opozycją zarówno w oficjalnych sferach wojskowych szwajcarskich jak wśród pisarzy wojskowych.

Das Norwegische Heer. Organisation, Bewaffnung, Ausrüstung, Bekleidung und Uniformen—Beschreibung. 18 Fabr. Tafeln. gezeichnet von Mjr. Sassmann Anton. Leipzig, 1932, Ruhl. Str. 23. — C. B. W. sygn. 39.896/II.

Wydawnictwo składa się z dwóch części, tj. z tekstu (po norwesku i niemiecku), wyjaśniającego zasady organizacji wojska norweskiego oraz z szeregu barwnych tablic, ilustrujących umundurowanie tego wojska w różnych broniach i na różnych stopniach. Tekst wyjaśniający porusza następujące zagadnienia: Organizacja; Ustawa wojskowa i pobór; Służba wojskowa; Termin i długość służby wojskowej oraz ćwiczeń rezerwy w różnych broniach; System mobilizacyjny; Rozkazodawstwo; Wyszkolenie dowódców; Podział wojska; Twierdze; Piechota· Kawalerja; Artylerja; Pionierzy; Intendentura; Służba zdrowia i weterynarjat oraz wojsko samochodowe; Skład dywizyj i miejsce ich postoju. Opis umundurowania polowego i uroczystościowego dla oficera i podoficera.

WYSZKOLENIE I WYCHOWANIE WOJSKA.

KÜHLWEIN. *Hptm. — Merkbuch für die Unterführer — Ausbildung. Ein Handbuch führ Lehrer u. Schüler. 2 Aufl. Berlin, 1932, Mittler. Str. 12o.—C.B.W. Sygn. 121. 701/I.*

Autor, oficer instrukcyjny w szkole podoficerskiej, ujmuje w swej książce te zagadnienia, które wykładowcy poruszają w czasie kursu, a podoficerowie w czasie pełnienia służby. Książka ułożona przejrzyście i oparta na dużem doświadczeniu praktycznem znalazła wielkie wzięcie. Rozpada się ona na 5 głównych rozdziałów: a) Część ogólna; b) Kwestjonarjusz przy nauce strzelania; c) Wyszkolenie bojowe; d) Tematy wykładowe: e) Ogólne zagadnienia. Przyczem część pierwsza zawiera: 1) wykaz głównych określeń taktycznych, 2) przedmiotowy wykaz treści książki, 3) wskazówki do przygotowania się podoficera do służby w dniu następnym oraz 4) wskazówki dla piśmiennych prac. Trzecia część obejmuje formalną stronę zagadnienia i taktyczne tematy. Czwarta część grupuje tematy w dział oficerski i podoficerski, a wreszcie część piąta porusza zagadnienia polityczne, jak sprawę winy Niemiec co do wywołania wojny (Kriegsschuldfrage), traktat wersalski sprawę odszkodowań wojennych i obraz obecnego ustroju politycznego Niemiec.

Oczywiście wśród spraw przeznaczonych do szkolenia podoficerów nie brak i pytań, dotyczących broni, których Niemcom nie wolno posiadać, jak czołgów, gazu i lotnictwa.

HÖFL, *Obst. — Das Kampfverfahren des Schützenzuges. In 20 Aufgaben mi Lösungen u. 20 Skizzen. Berlin, 1932, Offene Worte. Str. 80.— C. B. W. sygn. 39.279/I.*

Wyszedłszy z założenia, że wpływ dowódcy plutonu ma na przebieg walki ważny wpływ, daje autor temu dowódcy przewodnik, który w drodze dobranych z różnych sytuacyj zadań użycza mu pomocy przy wyszkoleniu.

MANTEUFFEL HASSO, *Oblt. — Der Eskadron—Chef. Ratgeber f. die Organisation des inneren Dienstes und für die Verwaltungsarbeit in der Eskadron. Berlin, 1932, Mittler. Str. 78. — C. B. W. sygn. 39.889/II.*

Doskonały przewodnik omawiający wszystkie dziedziny pracy w szwadronie. Ma zadania ściśle praktyczne i daje pouczenia przedewszystkiem dla różnorodnych podoficerów funkcyjnych pracy linjowej i administracyjnej wewnątrz szwadronu.

Leitfaden f. Erziehung und Unterricht. Herausgegeb. v. Reichswehrminist. I. Staat. u. Wehrmacht. II. Die Aufgaben des Heeres u. die Pflichten des Soldaten. Berlin, 1931, Mittler. Str. 24 — C. B. W. sygn. 39.890/II.

Przepis ten stanowi projekt, który po wypróbowaniu w r. 1931 ma być następnie obowiązującym. Obejmuje on cztery zeszyty, poświęcone: 1. Allgem. Richtlinien, 2. Körperschule, 3. Leistungsschule, 4. Schwimmen.

Część I (Richtlinien) — daje ogólne pouczenia co do wartości ćwiczeń cielesnych, ich rodzajów i sposobu przeprowadzania w zależności od terenu i środków oporządzenia (zaleca najmniej 4 godz. tygodniowo);

Część II (Körperschule) — omawia ćwiczenia wolne i na przyrządach oraz zabawy ruchowe.

Część III (Leistungsschule) — przedstawia znaczenie lekkiej atletyki dla wyszkolenia wojskowego.

Część IV (Schwimmen) — kładzie wielki nacisk na pływanie, z zasadą: każdy żołnierz — pływa, każdy pływający — umie ratować; duży nacisk położony na szkolenie metody pływania.

SCHMIDT OSWALD. *Mjr. a. D. — Anhaltspunkte für Grundausbildung. 2 verb. u. erw. A4fl. Görlitz, Nachrichten u. Anzeiger.*

Zawiera krótkie zestawienie najważniejszych postanowień wyszkoleniowych i opisów broni zestawionych na podstawie regulaminów służbowych.

Łączy się dobrze z książką Reiberta W., Der Dienstunterricht im Reichsheer 3 erw. u. verbess. Aufl. Berlin, 1932, Mittler.

Vorschrift für den Schrift und Geschäftsverkehr im Reichsheer. Rerlin, 1932 Mittler.

Zawiera przepisy dotyczące prowadzenia korespondencji i kancelarji w Reehswehrze. Silny nacisk położono na potrzebę ograniczenia prowadzenia korepondencji.

REIBERT WILCHELM, *Oberfeldwebel. — Der Dienstunterricht im Reichsheer. III. neu bearb. u. wesentl. verm. Aufl. Berlin, 1932, Mittler. Str. XX. 432. — C. B. W. sygn. 121. 932/II.*

Doskonały podręcznik dla żołnierza i oficera, jako wychowawcy — zawiera dane pouczające, co żołnierz wiedzieć powinien z historji i z wojny światowej, o ustroju państwa niemieckiego i jego prawach, o obowiązkach i uprawnieniach żołnierza niemieckiego, o polityce, szpiegostwie i wywiadzie, o koszarach, o przełożonych, o własnem umundurowaniu, żołdzie, oporządzeniu, zaopatrzeniu i t. d.

Książka wykazuje niezwykłą poczytność, o czem mówi najlepiej jej trzecie w krótkim czasie wydanie.

Rozpada się na 8 grup tematowych i na 44 zagadnienia, a więc: 1) Zarys historji niemieckiej; 2) Co Niemcy straciły przez pokój wersalski: 3) Ustrój państwa niemieckiego; 4) Ustawa wojskowa; 5) Obowiązki zawodu; 6) Żołnier i polityka; 7) Obrona przed szpiegostwem; 8) Ustawa przeciw zdradzie tajemnic wojskowych; 9) Uwięzienie i użycie broni. 10) Policja i wojsko; 11) Służba wartownicza; 12) Przepisy koszarowe; 13) Przełożeni i stopnie, oznaki; 14) Zachowanie się wobec przełożonych; 15) Hygiena ciała: 16) Zachowanie się na urlopie; 17) Mundur; 18) Wyżywienie; 19) Żołd; 20) Urlop; 21) Skład wojska niemieckiego; 22) Skład marynarki: 23) Pozdrawianie; 24) Karabin 98; 25) Nauka strzelania; 26) Wyszkolenie strzelca; 27) Szkolne strzelanie; 28) Amunicja; 29) Granaty ręczne; 30) Pistolet 08; 31) Maska gazowa i jej użycie; 32) Wnoszenie zażaleń; 33) Mężowie zaufania; 34) Wyjątki z ustawy poborowej; 35) Wyjątki z przepisów awansowych; 36) Wyjątki z przepisów dyscyplinarnych; 37) Wyjątki z ustawy o zaopatrzeniu; 36) Szkoły wojskowe; 39) Przepisy małżeńskie; 40) Korespondencja w wojsku niemieckiem: 41) Wyjątki z przepisów służby wartowniczej; 42) Wojskowe znaki taktyczne; 43) Sygnały i znaki; 44) Znaki Morsego.

Książka zawiera 208 rycin.

KAWALERJA.

Vorschrift für die Ausbildung des Soldatenpferdes. Uebers v. Mjr. Klapp. Stutgart, 1932, Schickhardt u. Ebner.

Instrukcja ta, stanowiąca rezultat wieloletniej pracy i doświadczeń Jamesa Fillisa, wybitnego znawcy konia w cesarskiem wojsku rosyjskim, przedstawia szczególną wartość d'a kawalerji. Opracowana przez specjalną komisję (1898 — 1910) pod przewodnictwem Fillisa, instrukcja ta została wprowadzona od r. 1908 do carskiego wojska rosyjskiego, obecnie zaś uległszy rewizji pod okiem Fillisa została przetłumaczona na język francuski i niemiecki.

Anleitung zu einigen Uebungen die geeignet sind das Verständnis zwischen Reiter u. Pferd und dessen Vertrautsein zu fördern. Hannover, 1932, Kar. Schule Hannover.

Dobry poradnik, pouczający jak w sposób umiejętny zdobywać przywiązanie konia. Koń wymaga dużo nagrody w postaci naddatków owsa, buraków cukrowych — nie wolno też tego przy szkoleniu konia oszczędzać. Liczne ryciny wskazują, jakie rezultaty osiąga się przy odpowiedniem obejściu się z koniem.

ŁĄCZNOŚĆ.

DUFAIS W., *Mjr. — Das militärische Nachrichtenwesen. Was muss der Offizier anderer Waffen von der Nachrichtentruppe wissen? Berlin, 1932, Mittler. Str. 83. — C. B. W. sygn. 39.579/II.*

Książka przeznaczona zarówno dla cywilnych jak i dla wojskowych. Daje ona wyczerpujący przegląd wojskowych środków łączności tak dla przekazania wiadomości jak i dla ich uzyskania, nadto opisuje ich sprawność w czasie i przestrzeni, oraz ich dodatnie i ujemne strony. Wskazuje też jakość środków łączności w różnych fazach walki. Obok tekstu omawiającego daje książka przykłady rozkazów, dotyczących dywizyjnych oddziałów łączności oraz dywizyjnych szwadronów łączności; rozkazy te poruszają zagadnienia marszu czołowego, boju spotkaniowego, pozycji obronnej, natarcia oraz pościgu w ramach dywizji piechoty, jak i marszu czołowego i obrony w ramach dywizji kawalerji. Ważny jest dla celów wyszkolenia rozdział, omawiający organizację i rozbudowę środków łączności. Wyczerpujący jest również ustęp, poświęcony technicznej stronie środków łączności.

SŁUŻBA ZDROWIA.

MUNTSCH OTTO, *Dr. — Leitfaden der Pathologie u. Therapie der Kampfgaserkrankungen. Leipzig, 1932, Thieme. Str. 94. — C. B. W. sygn. 121.683/II.*

Dzieło wartościowe, przeznaczone dla ogółu, dla wojskowego a szczególnie dla lekarza, któremu daje wskazówki co do zabiegów w wypadkach zatrucia gazem. Książka zaczyna się od charakterystyki chemicznej broni, a następnie przechodzi do omówienia toksykologji i klasyfikacji gazów, używanych w różnych postaciach bojowych. Osobny ustęp rozważa środki ochronne przed gazem oraz zadania lekarza przy katastrofach lub napadach gazowych.

Zamyka książkę wyczerpujący wykaz literatury, dotyczący zagadnień wojny chemicznej.

POLITYKA I NAUKI SPOŁECZNE.

Jenseits der Grossmächte. Ergänzungsband zur Neubearbeitung der Grossmächte Rudolf Kjellens. rsg. v. K. Haushofer. Leipzig, 1932, Teubner. Str. VI, 520. — C. B. W. sygn. 121.395/II.

Książka ta wydana przez znanego geografa Haushofera przy współudziale wybitnych fachowców, opisuje wielkie mocarstwa przeszłości, a więc Hiszpanję, Portugalję, Skandynawję, Danję i t. d., przyczem wykreśla z tych przeobrażeń politycznych drogi rozwojowe obecnej polityki świata jak i podłoże pod idee takie, jak np. paneuropeizm, panazjatyzm, panamerykanizm, panafrykanizm i jak np. panpacyfizm i t. d.

Książka, obejmująca wykres przeszłości i obraz teraźniejszości — zawiera dużo materjału dla wniosków co do rozwoju przyszłych politycznych przeobrażeń światowych.

KREITNER GUSTAV, *Dr. — Hinter China steht Moskau. Berlin, 1932, Mittler.*

Autor wskazuje, że błędna i bezwzględna polityka kapitalizmu europejskiego doprowadziła w Chinach do znienawidzenia Europejczyków. Gdy więc i polityka Sun jant-sena, oparta na wzorach europejskich, jako łamiąca wielowiekowe obyczaje i formy społeczne, zbankrutowała, wystąpiła Rosja Sowiecka, jako obrońca Chin przed Europą, bliższa Chinom nawet dzięki treści historjozofji, tkwiącej w chińskiej nauce Konfucjusza. Dziś, zwłaszcza po naporze japońskim na Chiny i Mandżurji, bolszewizm rozszerza się — według autora — gwałtownie w Chinach i obejmuje podobno 1/4 ludności.

HAUSHOFER KARL, *Prof. — Wehrgeopolitik. Geographische Grundlagen einer Wehrkunde. Berlin, 1932, Junker u. Dünnhaupt. Str. 138. — C. B. W. sygn. 121. 699/II.*

Wielkiej doniosłości zagadnienie wojennej geografji, omówione przez znanego geografa niemieckiego, porusza szereg tematów ważnych nie tylko ze stanowiska polityki wojskowej ale i techniki wojennej.

Książka rozpada się na następujące rozdziały: 1) Wstęp; 2) Geopolityczne podstawy dzisiejszych zagadnień wojskowych; 3) Wiedza wojskowa i wojskowo-geograficzne elementy fizycznej geografji; 4) Biogeograficzna wiedza wojskowa; 5) Antropogeograficzna dynamika: 6) Wojskowo-techniczna antropogeografja nadmiernie kulturą zmienionego terenu, 7) Wojskowo-geograficzna swoboda ruchu; 8) Zakończenie.

MONTGELAS MAX, — *Frankreichs Rüstung. Leipzig, 1932, Historisch.-pol. Verlag.*

Tezę francuską o ograniczeniu zbrojenia Francji do minimum wymaganego tylko przez obronę kraju — zwalcza autor dowodząc, że Francja właśnie w okresie wygłaszania haseł o rozbrojeniu — rozwinęła najwięcej a ponad potrzeby swoją politykę wojskową i siły wojskowe oraz ich zaopatrzenie.

BURGDÖRFER FRIEDRICH, — *Volk ohne Jugend. Geburtenschwund und Überalterung des deutschen Volkskörpers. Ein Problem der Volkswirtschaft, der Socialpolitik, der nationalen Zukunft. Berlin, 1932, Vowinckel. Str. XV, 449. — C. B. W. sygn. 122.114/II.*

Po pracy p. t. Der Geburtenrückgang und seine Bekämpfung. Die Lebensfrage des deutschen Volkes i pt. Die schwindende Wachstumsenergie des deutschen Volkes im europäischen Raum, które znalazły silny odgłos w opinji publicznej oraz w kołach socjologów i geografów niemieckich — przystąpił autor do ponownego opracowania tego problemu żywotnego nie tylko dla wewnętrznej ale i zewnętrznej polityki niemieckiej, Książka nowa, powtarzająca częściowo wyniki poprzednich prac, rozszerza znacznie i pogłębia całe zagadnienie. Dzieli się ona na trzy części. Pierwsza p. t. Der Geburtenschwund im Deutschen Reich, streszczając dawne wyniki daje najpierw ogólny obraz upadku urodzin w Niemczech, poczem osobno rozpatruje to zjawisko u ludności miasta i wsi, według stanu socjalnego, ekonomicznego i religijnego odłamów ludności a wreszcie omawia jego przyczyny. W drugiej części rozpatruje zarówno gospodarcze, kulturalne i polityczne jak biologiczno-narodowościowe następstwa tego zjawiska Trzecia zaś część uwidacznia ruch zmniejszenia niemieckiej ludności w stosunku do sąsiadów niemieckich jak i wogóle do różnych narodowości świata. Pracę kończą rozdziały wskazujące na polityczną i kulturalną katastrofę grożącą narodowi niemieckiemu przy dalszem równie szybkiem zmniejszaniu się ludności.

PROWADZENIE WOJNY, TAKTYKA I WOJNA CHEMICZNA.

THIMME HANS, *Dr. — Weltkrieg ohne Waffen. Die Propaganda der Westmächte gegen Deutschland, ihre Wirkung und ihre Abwehr. Stuttgart, 1932, Cottasche Buchhandlung. Str. XIII, 224. — C. B. W. sygn. 121. 693/II.*

Książka bardzo instruktywna o dużej teoretycznej i praktycznej wartości jako uwydatniająca doniosłe znaczenie propagandy jako środka wojennego. Autor nie tylko bada organizację, metody, siłę i skutki propagandy, ale równocześnie rozpatruje wnikliwie podłoże dla tej akcji, przyczem wskazuje atuty, jakie otrzymała w rękę Ententa, dzięki hasłom, które umiała zręcznie narzucić nie tylko neutralnym ale nawet opinji niemieckiej. Obok bowiem doraźnych myśli rozsiewanych w ulotkach, książkach i prasie, a skierowanych przeciw cesarzowi niemieckiemu, nędzy szerokich mas i t. d., kroczyła współcześnie wielka propaganda nowych światopoglądów przeciwstawianych hasłom niemieckim. Hasłu wojny o równe prawa pod słońcem dla państwa niemieckiego przeciwstawiła Ententa hasło o walce w obronie demokratyzacji świata atakowanego przez pruski militaryzm oraz hasło walki o pokój dla wszystkich i o prawo narodów do stanowienia o swym losie politycznym. Hasła te konsekwentnie przez propagandę wszystkich państw Ententy rozgłaszane, szczególnie od przewrotu rosyjskiego i przystąpienia Ameryki do Ententy — podbiły świat cały, doprowadzając Niemcy do przegranej ideowej znacznie wcześniej przed przegraną na polu walki orężnej.

Książka rozpada się na 8 części i 11 rozdziałów. Trzy pierwsze rozdziały omawiają genezę organizacji propagandy we Francji, Anglji i w Stanach Zjednoczonych A. Pł. Czwarty rozdział rozpatruje środki i treść propagandy na froncie. Piąty, zabiegi Ententy i Niemiec co do zorganizowania środków propagandy w Szwajcarji. Szósty rozdział poświęca autor zilustrowaniu roli propagandy antyniemieckiej, prowadzonej przez emigrantów niemieckich jak np. Grellinga, Rösemeiera, Fernaua, Grunebacha i in. W siódmym rozdziale przedstawia organizację propagandy Koalicyjnej w Holandji. Treść propagandy, a zwłaszcza ulotek omawia rozdział ósmy. Rozdział dziewiąty rozpatruje działanie propagandy na naród niemiecki, żołnierzy na froncie i na neutralnych. Dziesiąty rozdział opisuje sposoby obrony przed propagandą Koalicji, stosowane przez naczelne władze niemieckie, a rozdział jedenasty daje pogląd na różnicę haseł ideologicznych Koalicji i Niemiec.

Książka zawiera także jako załączniki szereg ciekawszych ulotek oraz aktów, dotyczących propagandy, a nadto 6 podobizn ulotek koalicyjnych i skorowidz nazwisk osób, wymienionych w książce.

Autor opiera się w swej pracy na urzędowym materjale źródłowym oraz na gruntownej znajomości zarówno niemieckiej jak i koalicyjnej literatury, poświęconej wojennej polityce i propagandzie.

V. FRANÇOIS HERMAN — *Gehorsam und Verantwortungspflicht erläutert auf den Befehlsreibungen während der Schlacht bei Tannenberg. Berlin, 1931, Wachtfeuerverlag. Str. 54. — C. B. W. sygn. 121. 671/II.*

Autor stara się wykazać, że Ludendorff nie tylko nie był jedynym twórcą zwycięstwa pod Tannenbergiem lecz, że nawet bitwę tę wygrano wbrew kilku rozkazom, które Ludendorff wydał w decydującej dla bitwy chwili, a które mogły bitwę pozbawić możności okrążenia przeciwnika. Nadto autor wskazuje na szeregu przykładów z bitew pod Stołupianami, pod Gombinem a przedewszystkiem pod Tannenbergiem, że nie ślepe wykonanie otrzymanego rozkazu, lecz pełne świadomej odpowiedzialności dostosowanie się do położenia nawet wbrew udzielonemu rozkazowi, decyduje niejednokrotnie o pomyślnym wyniku operacji.

SILBER J. C. — *Die anderen Waffen. Breslau, 1932, Korn. Str. 303. — C. B. W. sygn. 121.755/II.*

Książka pt: Die anderen Waffen zapoznaje nas z dziedziną wywiadu naogół mało w literaturze uwzględnianą, a mianowicie z cenzurą. Autor, Niemiec amerykański, który zdołał wcisnąć się do służby wywiadowczej angielskiej w charakterze

cenzora zagranicznej korespondencji, t. j. korespondencji wychodzącej z kraju i wpływającej z zagranicy, opowiada w sposób prosty przebieg swej pracy na tym odcinku wywiadu. Nie zdemaskowany przetrwał całą wojnę na swej placówce, oddając niejednokrotnie poważne usługi niemieckiej sprawie. Książka zajmująca i bardzo instruktywna, rozpada się na następujące rozdziały: 1) Ojczyzna, 2) Imperium Britaniae, 3) Tajna służba, 4) Potworna sieć, 5) Trucizna kłamstwa, 6) Nastrój wojenny i służba wojskowa, 7) Łodzie podwodne i okręty pułapki, 8) Mali pomocnicy, 9) Opuszczony naród, 10) Wielcy zwycięscy, 11) Ojczyzna.

Autentyczność przedstawionej sytuacji stwierdzają dwie podobizny dokumentów wystawionych na imię autora przez angielskie władze wojskowe.

HESSE KURT — *Persönlichkeit und Masse im Zukunftskrieg. Berlin, 1933, Mittler. Str. 69. — C. B. W. sygn. 140.085/II.*

Znany pisarz wojskowy niemiecki daje tym razem zestawienie dyskusji na temat stosunku człowieka do wojska przed, w czasie i po bitwie, stosunku jednostki do masy, znaczenia wodza i dowódców oraz stosunku człowieka do materjału wojennego. Każdy z poruszonych problemów stanowił podstawę dla wypowiedzenia opracowanego poglądu różnych uczestników kursu, z czego autor wysnuwał syntetyczne wnioski. ywa ta i oryginalnie ujęta książka dzieli się na następujące rozdziały: 1) Pojęcie przyszłej wojny; 2) Ogólny stan psychologiczny przed bitwą. 3) Wpływ dowódcy przed wszczęciem bitwy; 4) Bitwa a w niej różne fazy walki, ogień i schrony, psychologja masy działającej, dowódca kompanji jako kierujący bitwą, znaczenie bagnetu, stosunek materjału do ducha; 5) Ostateczne wnioski.

RIEDL RICHARD — *Die Industrie Oesterreichs während des Krieges. Wien, 1932, Hölder—Pichler—Tempsky. Str. XXII, 374. — C. B. W. sygn. 122.104/II.*

Dzieło to, stanowiące jeden z tomów wydawnictwa p. t.: Wirtschafts-und Sozialgeschichte des Weltkrieges, ogłaszanego przez fundację Carnegiego, napisał były szef sekcji austrjackiego Ministerstwa Handlu i twórca wielkiego i gruntownie opracowanego planu podporządkowania przemysłu i handlu Austrji pod nadzór państwowy. Dzieło to rzuca cenne światło na zagadnienia gospodarcze Austro-Węgier cierpiące pod naciskiem wojny; autor przedstawia w niem wysiłki państwa o charakterze zapobiegawczym i organizacyjnym, wywołane blokadą i brakiem łączności z zagranicą. Dzieło rozpada się na część ogólną i szczegółową. Pierwsza p. t.: Rozwój systemu wojennego gospodarstwa obejmuje następujące rozdziały: 1) Gospodarcze przygotowanie wojny; 2) Organizacja akcji około zgromadzenia surowca poza krajem i powstanie central; 3) Państwowy zarząd gospodarstwa wojennego; 4) Samodzielny zarząd w gospodarce wojennej; 5) Wojenne zarządzenia na polu gospodarczem; 6) Przygotowanie przejściowego gospodarstwa i koniec gospodarki wojennej. Część druga p. t.: Gospodarstwo wojenne w jego oddzielnych gałęziach przemysłowych, dzieli się na następujące rozdziały: 1) Drzewo; 2) Papier; 3) Skóra; 4) Żelazo; 5) Inne metale; 6) Smary i tłuszcze; 7) Bawełna; 8) Wełna owcza

CASPARY ADOLF, *Dr.—Wirtschaftsstrategie u. Kriegführung. Berlin, 1931, Mittler. Str. 166. — C. B. W. sygn. 121. 698/II.*

Książka o wielkiej doniosłości; wypełnia ona lukę w literaturze wojennej, dotyczącą stosunku wojny do finansów. Autor sięga do starożytności i zaczyna od Greków, u których wystąpiło zagadnienie gospodarki pieniężnej w ścisłym związku ze sprawą prowadzenia wojny. Następnie przedstawia stan rzeczy w czasie II wojny punickiej; dalej przechodzi do wojny 30-letniej, przeciwstawiając w niej dwóch wodzów t. j. Wallensteina i króla Gustawa Adolfa, jako przedstawicieli dwóch odmiennych systemów finansowej strony prowadzenia wojny; następnie obszernie omawia okres wojen rewolucyjnych i napoleońskich, a wreszcie okres wojen XX w. i wojny światowej.

Obok strony historycznej wyprowadza autor również wnioski na przyszłość, jako wskazania dla dalszych wojen.

HELDERS (*pseud*). — *Luftkriege 1936. Die Zertrümmerung von Paris. Berlin, 1932, Kolk. Str. 148. — C. B. W. sygn. 191.253/II.*

Przy oparciu się na wnioskach włoskiej książki gen. Douheta oraz kpt. Rittera—daje autor obraz przyszłej wojny, w której lotnictwo ma być czynnikiem dominującym. Przeciwnikami są Francja i Anglja. Autor uwzględnia przytem najnowsze poglądy na taktykę i strategję.

MÜLLER ULRICH, *Dr. — Die chemische Waffe im Weltkriege und — jetzt. Kiel, 1932, Verlag Chemie G. m. B. H. Str. VIII, 152.—C. B. W. sygn. 121.134/II.*

Książka stanowi wielkiej wagi podręcznik orjentujący w ważnym taktycznie dziale zagadnień wojskowych. Przedewszystkiem wyjaśnia istotę broni gazowej oraz logiczność jej drogi rozwoju. Przy użyciu materjału ilustracyjnego omawia sposoby stosowania tej broni, a więc—przez wydmuch, wyrzut i wstrzelanie, jak i przez obrzucanie przez lotnictwo. Główny nacisk kładzie książka na opis samego materjału, przyczem autor, jako wybitny fachowiec, daje pierwszorzędny obraz składu gazów, sposobu ich użycia i działania, oceniając rzecz ze stanowiska lekarza, chemika oraz żołnierza. Autor daje też statystyczne wykresy historyczne co do użycia gazu w wojnie światowej. Ważny rozdział poświęca autor opisowi powojennego materjału chemicznego zarówno niemieckiego jak i pozaniemieckiego. Autor porusza wreszcie zagadnienie sztucznego maskowania, szczególnie sztucznej mgły.

RUMPF HANS.—*Gasschutz. — Ein Leitfaden für Provinzial — Kreis-und Kommunalverwaltungen etc... 2 Aufl. Berlin, 1932, Mittler. Str. VI, 134.—C. B. W. sygn. 121.938/II.*

Rozdział pierwszy dotyczy przedewszystkiem organizacji oddziałów ochronnych (straży pożarnej, straży górniczej i przemysłowej), a równocześnie omawia szczegóły ochrony przeciwgazowej i sprzęt tej ochrony przeciwgazowej jak także sposób szkolenia tej ochrony i użycia materjału.

Następnie porusza zagadnienie ratownictwa oraz organizację cywilnej ochrony przeciwgazowej. Wreszcie rozważa autor prawne podstawy użycia gazów jako środka walki, z czem łączy opis sposobu tej walki zarówno odnośnie do środków (lotnictwo, artylerja, bomby, pociski i t. d.), jak i odnośnie do punktów, które są głównie na tę walkę narażone (ośrodki przemysłowe, komunikacje i t. d.). Przedstawiając niebezpieczeństwo walki gazowej, wywołujące potrzebę skrzętnie przygotowanej ochrony, równocześnie stara się autor wytworzyć przeświadczenie o całkowitej możliwości opanowania tego niebezpieczeństwa przez dobrze zorganizowaną ochronę.

W zakończeniu podano wykaz literatury oraz wykaz treści i 10 tablic rycin. Książkę przyjęła krytyka, jako wybitne dzieło z tej dziedziny zagadnień.

HISTORJA POLITYCZNA.

BAUER HEINRICH, *Dr. — Oliver Cromwell. Ein Kampf um Freiheit und Diktatur. München, 1932. Oldenbourg. Str. IX, 408. — C. B. W. sygn. 121. 925/II.*

Na szeroko podmalowanem tle walki narodu angielskiego o wolności religijne i polityczne z katolicką monarchją Stuartów umiejscawia autor Oliwera Cromwella. W barwnym i wnikliwym obrazie przedstawia autor, jak Cromwell, gorliwy i bezwzględny obrońca uprawnień i aspiracyj purytanizmu, obrońca suwerenności ludu, uwidocznionej w parlamencie, doprowadzający do obalenia monarchji i ścięcia króla Karola I. — w tragicznym splocie wypadków staje się nietylko kontynuatorem metod polityki wewnętrznej straconego Stuarta, nie tylko obejmuje wbrew woli parlamentu, stanowisko Lorda - protektora, równe godności królewskiej, ale jak po usunięciu parlamentu staje się bezwzględnym dyktatorem. Dużo miejsca zajmuje w dziele rola Cromwella, jako organizatora wojska i genjalnego wodza, czemu zresztą autor poświęcił poprzednio osobną pracę p. t. Cromwell als Feldherr. (Wissen u. Wehr, Nr.

5/7 — 1931). Dzieło obejmuje pietnaście rozdziałów, a mianowicie: Młodość Cromwella (I); Purytanin (II — III); Obrońca parlamentu (IV — V); Wódz (VI — XI); Protektor (XII — XIII); Dyktator (XIV); Śmierć samotnego (XV). Omówienie źródeł, tablica synchronistyczna wypadków politycznych w Europie i Anglji oraz indeks osób — stanowią dodatki. Książka bardzo ciekawa i, jakkolwiek stoi na pograniczu między dziełem naukowem a literackiem — wartościowa fachowo.

LUDWIG EMIL — *Bismarck. Geschichte eines Kämpfers. Berlin, 1932, Zsolnay Verlag. Str. 559. — C. B. W. sygn. 121. 962/II.*

Potężną postać pierwszego kanclerza cesarskich Niemiec przedstawia autor w całym przebiegu życia. Jednolity rys nieokiełznanego temperamentu, bezwzględności, autokratyzmu — cechujący Bismarcka od dzieciństwa do śmierci, tworzy z tej postaci coś wielkiego grozą, wyłączającą uczucia prawdziwej przyjaźni czy miłości. Genialny w swych posunięciach, przerastający otoczenie szerokim widnokręgiem myśli, stoi Bismark zarówno w swojem odczuciu jak i w odczuciu innych sam, a niejednokrotnie przeciw wszystkim i to zarówno przeciw tym, którzy probują z nim walczyć, jak i przeciw tym, którzy jak król pruski a potem cesarz Niemiec, są zmuszeni podporządkowywać się jego woli.

Dzieło Ludwiga daje w pełni plastyczny obraz duchowy i polityczny tej potężnej postaci historycznej. Książka zawiera następujące rozdziały: 1) Przedmowa, 2) Błądzący, 3) Rozpoczynający karjerę, 4) Budowniczy, 5) Władający, 6) Wygnany. Do książki dodano: 20 podobizn Bismarcka z różnych epok życia, chronologję najważniejszych dat jego życia i działalności politycznej, spis literatury, wyzyskanej przez autora oraz wykaz treści.

HISTORJA WOJSKOWA.

Tiere im Krieg. Herausgegeben von Johannes Theuerkauff. Berlin, 1932, Wilhelm Kolk. Str. 294. — C. B. W. sygn. 121.921/II.

Treść książki stanowi szereg obrazków, napisanych przez kilkunastu autorów, a poświęconych wspomnieniom różnych zwierząt, używanych dla celów wojskowych lub opisom zwierząt i insektów, spotykanych w życiu żołnierza na froncie. Opisy mają charakter literacki i nie wnoszą nic dla poznania wojennej roli zwierzęcia na froncie.

Der Weltkrieg 1914—1918. Bd. VIII. Die Operationen des Jahres 1915 im Westen im Frühjahr und Sommer im Osten bis z. Jahresschluss. Berlin, 1931, Mittler. Str. XIV, 666.—C. B. W. sygn. 110. 006/I.

Z pośród trzech tomów, poświęconych r. 1915, zajmuje T. VIII drugie miejsce w chronologicznej kolejności, dotyczy on na wschodzie działań nad Sanem do końca zimy 1915, na zachodzie niemieckiego natarcia gazowego pod Ypern oraz uderzenia francusko-angielskiego pod Artois w maju i czerwcu a na froncie włoskim — dwóch pierwszych natarć włoskich nad Isonzo. Obok omówienia chronologicznego ze względu na poszczególne fronty całokształtu tych działań uderza podniesienie w osobnym ustępie (pt. Rückblick auf die Kriegführung des Generals v. Falkenhayn gegen Russland) zagadnienie naczelnego dowództwa, różnych myśli operacyjnych i wniosków ze względu na przebieg wojny.

HEYDEBRECK PETER — *Wir Wehr-Wölfe. Erinnerungen eines Freikorps-Führers. II. Aufl. Leipzig, 1932, Koehler. Str. 207.—C. B. W. sygn. 121.635/II.*

Wspomnienia dowódcy jednej z powojennych formacyj wojskowych niemieckich oddają nastroje różnych grup wojskowych bezpośrednio po zawieszeniu broni, podczas powrotu wojska z Francji, w czasie rewolucji niemieckiej i w okresie walk na Górnym ląsku przeciw powstańcom śląskim. Całość daje mało faktury, a więcej nastroju.

Schlachtfelder in Ostpreussen. Herausgegeben vom Wehrkommando I. Königsberg, 1932, Konigsb. Allgem. Zeitung. Str. 167. — C. B. W. sygn. 121.997/II.

Książka stanowi przewodnik po polach ważniejszych bitew, rozegranych na terenie dzisiejszych Prus Wschodnich. Każda z bitew jest omówiona i nadto zilustrowana mapami lub planami przebiegu działań. Na książkę tę, opracowaną przez oficerów I Korpusu Królewieckiego, składają się opisy następujących bitew: A) okres krzyżacki (Bitwy pod Rudau 1370; Grunwald — 1410; Marienburg— 1410); B) okres wojny 30-letniej (Walki Gustawa Adolfa 1626/29); C) (Wojna Szwedzka — 1656—1660; Walki Kurfürsta — 1679); D) Okres fryderycjański (Bitwa pod Jägernsdorf — 1757); E) okres Napoleoński (Soldau — 1806; Jonkendorf — 1807; Waltersdorf 1807; Pr. Iława — 1807; Heilsberg — 1807; Frydland — 1807; Królewiec 1807); F) okres wojny światowej (Walki pograniczne — 1914; Bitwa pod Gumbinem — 1914; pod Lötzen — 1914; Tannenberg — 1914; I bitwa na Jeziorach Mazurskich — 1914; Walki jesienne — 1914; II bitwa na jeziorach Mazurskich — 1915; walki koło Kłajpedy — 1914/5). Zamyka książkę wykaz najważniejszej literatury i wykaz miejscowości.

LEPPA KONRAD, *Dr. — Das Gefecht von Schaschintzi. Reichenberg, 1932 Verlag Heimatsöhne.*

Autor opisuje działania serbskie z początku wojny w r. 1914 aż do zniszczenia dywizji Timoku pod Szaszinci. Szczególnie ostro ocenia autor brak odpowiedniego przygotowania przeprawy Sawy, prowadzącego do druzgocącej klęski. Autor omawia przytem znaczenie bitwy pod Szanszinci dla działań na froncie serbskim i dla współczesnej sytuacji wojennej.

MAAG A. *Dr. — Der Schweizer Soldat in der Kriegsgeschichte. Bern, 1932, Huber. Str. XV, 325. — C. B. W. sygn. 121.515/II.*

Książka ważna dla celów propagandy kultu dla wojska. Obejmuje okres od XIII w. aż do XIX w. włącznie, dając przykłady męstwa i ofiarności żołnierzy szwajcarskich.

SCHUR WERNER. — *Scipio Africanus und die Begründung der römischen Weltherrschaft. Leipzig, 1931, Dietrichsche Verlagsbuchh. Str. XIII, 144.— C. B. W. sygn. 121.916/II.*

Scipio należy do najwybitniejszych postaci starożytności. Autor przeciwstawiając się wynikom badań Mommsena opisuje przebieg politycznego i wojskowego życia Scypiona, jego kampanje w Hiszpanji i w Afryce oraz jego działalność polityczną, które doprowadziły do rozbudowy i ugruntowania potęgi Rzymu.

Praca, oparta na gruntownej ocenie nowego materjału źródłowego, dzieli się na następujące rozdziały: 1) Przedmowa; 2) Wstęp; 3) Dojście Scypiona do konsulatu; 4) Scypiona pierwszy konsulat i wojna w Afryce: 5) Scypio jako rzymski polityk: 6) Bohater i legenda; 7) Dodatek: Stosunki stronnictw w epoce Scypiona.

NEU HEINRICH — *Die revolutionäre Bewegung auf der deutschen Flotte 1917 — 1918. Stuttgart, 1930, Kohlhammer. Str. VII, 82. — C. B. W. sygn. 140.086/II.*

Na podstawie obszernej literatury przedstawia autor wybuch, przebieg i przyczyny buntu marynarzy niemieckich w r. 1917 i w r. 1918. Zdaniem autora agitacja radykalnych partyj niemieckich i długa bezczynność marynarki stały się głównym powodem tego ruchu. Książka rozpada się na następujące ustępy Ustosunkowanie się socjalistów niezależnych do wojny; Nastrój we flocie niemieckiej przed r. 1917 i agitacja socjalistyczna; Bunt na flocie w r. 1917; Flota po stłumieniu buntu w lecie 1917; Projektowane uderzenie floty i związane z tem rozruchy na flocie; Przyczyny buntu na flocie.

Das Ehrenbuch der deutschen Pioniere. Berlin, 1931, Kolk. Str. XXIV, 628.— C. B. W. sygn. 120.947/II

I Część. Opisuje historyczny rozwój saperów i pionierów aż do wojny światowej.

II Część. Poświęcona działalności saperów i pionierów w wojnie światowej, zwłaszcza w walkach pozycyjnych, przeprawach przez rzeki i w desantach, przyczem uwzględnia czyny tej broni na różnych frontach europejskich i pozaeuropejskich. Daje również opis działania różnych oddziałów specjalnych saperskich jak oddziałów M W., Flammenwerfer, Gasstruppen, Sturmbatle, Mineure. Nadto omawia zadania i działalność d twa saperów i pionierów w wojnie światowej, następnie wszelkie w czasie wojny światowej potworzone jednostki organizacyjne saperskie oraz ich straty wojenne. Wreszcie opisuje skład organizacyjny i zasady wyszkolenia obecnych oddziałów saperskich w Reichswehrze.

MARX WILHELM, *Gen. — Die Marne — Deutschlands Schicksal? Berlin, 1932, Mittler. Str. 63. — C. B. W. sygn. 121.902/II.*

Autor jest przeciwnikiem tzw. dramatycznego osądzania wypadków historycznych, a zwolennikiem biologicznego, tzn zwalcza obarczanie odpowiedzialnością za ujemny wynik przebiegu wojny poszczególnych dowódców, a przesuwa odpowiedzialność na warunki, w jakich wojnę rozpoczęto, a więc na niedomagania w zakresie przygotowania wojny w sensie mobilizacyjnym i organizacyjnym, a równocześnie główną przyczynę katastrofy w ujemnych właściwościach narodowych oraz geopolitycznych Niemiec.

Książka zawiera następujące rozdziały: 1) Wstęp; 2) Dramatyczne ujęcie w literaturze wojskowej; 3) Odchylenie od planu Schlieffena; 4) Siła prawego skrzydła; 5) Błędy w czasie walk; 6) Poselstwo Hentscha; 7) Poboczne zarzuty; 8) Rzut oka wstecz; 9) Szkodliwy wpływ dramatycznego ujmowania dziejów.

SPRINDLER ARNO, *Konteradm. — Der Handelskrieg mit U-booten. Bd. I. Vorgeschichte. Berlin, 1932, Mittler. Str. XII, 269. — C. B. W. sygn. 121.435/II.*

Tom pierwszy tego wydawnictwa dotyczy wstępnych zagadnień związanych z zastosowaniem łodzi podw. do niszczenia okrętów handlowych. Autor wskazuje, że zagadnienie to miało przedewszystkiem znaczenie polityczne; rozważa przytem wszystkie motywy, które skłoniły władze niemieckie do zastosowania tego środka, usprawiedliwia tę decyzję, nie mniej uważa, że termin zastosowania był zawczesny i nieprzygotowany odpowiednią kampanją polityczną, a dla niemieckiego ministerstwa spraw zagranicznych — zaskakujący.

VOLKMANN — LEANDER BERNARD — *Soldaten oder Militärs? Ein Buch zum Nachdenken. Bd. I. München, 1932, Lehmann. Str. 156.—C. B. W. sygn. 121.634/II.*

Książka zawiera manifestacyjne wezwanie do nawrotu do ducha i systemu czasów przedwojennych, kiedy nadającym ton wojsku był wojenny czy linjowy element (Soldaten) a nie tyłowy czy biurowy (Militärs). Szereg przykładów z okresu przedwojennego i wojennego ilustruje poglądy autora, pragnącego uwydatnić tężyznę moralną, krytyczną karność oraz świadomość ciążącej na szeregowcu, podoficerze czy oficerze odpowiedzialności, znamionującej ten wojenny czy linjowy element, któremu przeciwstawia autor na szeregu przykładów ujemne cechy elementu kancelaryjnego, etapowego czy tyłowego. Książka rozpada się na trzy następujące rozdziały: 1) Zapowiedź walki, 2) Czas wstępny, 3) Panujący jako naczelny wódz, 4) Wojskowy gabinet, 5) Siodło czy fotel, 6) Gra wojenna, 7) Korpus oficerski i polityka, 8) Gwardja, 9) Tradycje i dekoracje, 10) Wyszkolenie, 11) Karność, 12) Podoficerowie, 13) Dowódcy. 14) Ludzie decydujący, 15) Kto zwycięży.

Książka bez większej wartości fachowej.

ARMINIUS — *Feldherrnköpfe 1914—1918. Leipzig, 1932, Koehler. Str. 231.— C. B. W. sygn. 121.655/II.*

B. oficer austrjacki opisuje wszystkich głównych wodzów wojny światowej, przyczem stara się wojenny przebieg wojny światowej skupić około odpowiednich postaci wodzów. Szczególną uwagę poświęca autor wodzom austrjackim. W krótkich, kilkuwyrazowych charakterystykach, stara się autor odzwierciedlić poszczególnych wodzów i tak np. Joffre'a nazywa — niedźwiedziem; Arza — eleganckim adjutantem; Conrada — orłem; Focha — nieugiętym; W. Ks. Mikołaja — „der schwache Gewaltmensch" i t. d.

PENGOV LUDWIG, *Ing., Mjr. — Die Wahrheit über die Piaveschlacht. Innsbruck, 1932, Selbstverlag. Str. 64, 1 mapa. — C. B. W. sygn 140. 084/II.*

Autor osądza bitwę, jej przygotowania i przeprowadzenia ze stanowiska artylerzysty. (Autor był dowódcą brygady artylerji na włoskim froncie). Za główne powody nieudania się operacji austrjackiej uważa autor brak odpowiedniego uposażenia wojska w ciężką artylerję, przesadne mniemanie o skutkach działania amunicji gazowej, niedostateczne funkcjonowanie lotnictwa i brak obserwacji, częściową zdradę Włochom planów uderzenia i przedewszystkiem stan moralny wojska austrjackiego. Książka rozpada się na następujące rozdziały: Wstęp. Stan sił natarcia. Przygotowania i widoki natarcia. Przebieg bitwy. Wnioski.

Oesterreich-Ungarns letzter Krieg 1914 — 1918. Bd. III. Wien, 1932, Milit. wissenchaftl. Mitteilungen. Str. XVI. 624. — C. B. W. sygn. 114. 450/II.

Trzeci tom wychodzi pod kierunkiem dyr. Arch. Wojsk. Glaise-Horstenau który też jest równocześnie autorem poważnej części dzieła. T. III dotyczy drugiej połowy r. 1915, a więc przedewszystkiem ofensywy Mackensena na froncie serbskim a następnie alpejskich walk przeciw Włochom.

Przedstawienie wchodzi w szczegóły wszystkich operacyj, stanowiących tzw. kampanję serbską, odnośnie zaś do frontu włoskiego przedstawa dokładnie ewolucję techniki wojennej w przystosowaniu do górskiego terenu, siły ognia artyleryjskiego i nowej metody walki stosowanej przez Włochów.

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH